

Första läsningen: **1 Kung 3:5, 7-12** (*Ge din tjänare ett lyhört sinne*)

Jag lade mig ner, jag sov, jag vaknade – Herren stöder mig (Ps 3:6; jfr 1 Mos 28:10 f). Gud undervisar ibland sina trogna genom drömmar, som Josef i Gamla och Josef i Nya testamentet (1 Mos 37:5f; Matt 1:20f; 2:13 f). Salomos bön vittnar om en klokhets som redan bor i honom, men hans visdom kommer att överglänsa alla andras (v. 12). Han saknar dock äkta **gudsfruktan** och kommer att gå vilse (se detta kapitel v.3).

Andra läsningen: **Rom 8:28-30** (*Gud har bestämt att vi ska formas efter hans sons bild*)

När Paulus säger att vi är ”utvalda” av Gud menar han *till kyrkan*, där vi genom nåden fylls av tro, hopp och kärlek. Vi är inte ”förutbestämda till himmel eller helvete efter döden” (jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr 1037; 1058; 2 Pet 3:9). Poängen ligger här i att Guds nåd kommer till oss *innan* vi kan förtjäna den. Gud helgar oss genom att vi i dopet *formas efter hans sons bild* (= blir Guds barn, v. 29), vi kallas genom Anden till att *tjäna honom utan fruktan, rena och rättfärdiga inför honom* (Luk 2:74-75; jfr v. 30). Så går vi framåt mot segerkransen (jfr 2 Tim 4:8; Jak 1:12), den *härlighet* som redan väntar på oss. Vi får här också ett klockrent porträtt av **Maria** (Luk 1:45).

Evangelium: **Matt 13:44-52** (*Han säljer allt han äger och köper åkern*)
(Kortare, alternativ läsning: Matt 13:44-46)

Här är tre liknelser om Guds rike. Nummer 1 och 2 handlar om en glad överraskning – att hitta trons rikedom som är värd mer än allt annat. Nummer 2 och 3 har att göra med vatten, men är i övrigt helt olika. Liknelsen om domedagen avslutar hela kapitel 13, som Matteus har vikt åt sju liknelser om Himmelriket. Matteus betonar att vi inte bara ska höra utan även *förstå* evangeliet (v. 51, det hade lärjungarna svårt för, jfr Mark 8:17-21), och därför beordrade Jesus kristen skolverksamhet i Matt 28:20. Vi får i v. 52 en elegant ”liknelse om att göra liknelser”: den kristne skriftlärde (Matteus själv inklusive) ska behålla den gamla lagen men kombinera den med Jesu *nytolkningar*.

Liknelsen om nätet (nummer 3) *kan* ha bearbetats av Matteus. I en apokryfisk text (Thomasevangeliet) talas det om en särskild ”stor god fisk” som utväljs framför de andra. Det passar bättre med liknelserna innan, om skatten och pärlan. Så icke här: Matteus vill avsluta sitt kapitel med blick mot domedagen och vet att Jesus lärde så. Bilden med fisksorteringen är inte helt lyckad (de är ju faktiskt de goda fiskarna som kommer att stekas och inte de som kastas tillbaka i sjön), men vi fattar poängen: domen blir ett avgörande antingen-eller, och de orättfärdiga visas bort. Liknelsen om nätet har en djupare andlig vinkel, som upplyser de två första: i grunden är det inte vi som hittar Guds rike (skatten och pärlan) utan riket som hittar oss. Köpmannen som *avstod från allt* (Fil 2:7; jfr v.44, 46) är Jesus Kristus, inte vi.

MÅNDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Mos 32:15-24, 30-34** (*Folket har begått en stor synd*)

Arons ursäkt i v. 22-24 är usel. Han, stamfadern, förebilden för alla senare rätta överstepräster, tar själv ledningen i avgudadyrkandet! Mose agerar med all rätt som en rasande skollärare. Folkets svek är horribelt. Gud har gjort dem så mycket gott!

Evangelium: **Matt 13:31-35** (*Senapskornet blir till ett träd där himlens fåglar bygger bo*)

Jesus fortsätter ge oss liknelser ur den galileiska småbondens miljö. Gudsriket blir en universell framgångssaga, trots en blygsam början. Det förklaras här med bilden av ett senapskorn som blir till ett träd (jfr Hes 17:23, 31:6; Dan 4:7-9), där även hednafolken (”himlens fåglar”, jfr Matt 8:11; 28:19) ska få bo. Den lilla surdegen som får den enorma degen (tre mått mjöl = ca 36 liter, åter en bild av hela mänskligheten) att jäsa är en praktfull bild av **Rikets oerhörda livskraft och ostoppbara triumf**. Kanske gjordes det sådana degmassor när Jesus och hans vänner anordnade storkök åt fattiga. Liknelserna i dagens evangelium talar för sig själva, de behöver ingen förklaring. Tyst och omärkligt verkar Guds dolda kraft: som en surdeg får brödet att växa eller ett träd sträcker upp sina grenar mot skyn. På ett ögonblick syns ingen förändring, men vänta, se vad Gud kan göra: en världskyrka av en lärjungegrupp, helgon av syndare. Liknelserna saknar inte psykologiskt djup: mannen planterar ett frö i marken som växer upp till härlig storhet, kvinnans deg är som en gigantisk, växande gravid kropp. Nytt liv, framtid, allt vad man kan hoppas på finns i denna starkt optimistiska bild av Jesu projekt.

Hela världen skapades för att Gudsriket skulle bryta fram. Skapelsens fördolda mening – att så bli instrument för vår gemenskap med Gud – avslöjas i Jesu liknelser. Det vill Matteus säga genom att i v. 35 citera Ps 78:2 (i dess grekiska form). Matteus kallar psalmens författare (Asaf) för en *profet* – jo, så kallades han av judar i dåtiden.

När en kvinna skall föda har hon det svårt, för hennes stund har kommit. Men när hon har fött sitt barn minns hon inte längre sina plågor i glädjen över att en människa har fötts till världen (Joh 16:21).

TISDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Mos 33:7-11; 34:5b-9, 28** (*Herren talade med Mose ansikte mot ansikte*)

Vi reser oss när prästen kommer in i kyrkan, precis som israeliterna i v. 8. Vi vänder oss mot tabernaklet precis som israeliterna (33:7). Observera sifferbilden i 34:7: Guds *barmhärtighet* förhåller sig till hans *rättvisa* som ”tusenden” till ”tre-fyra”.

Evangelium: **Matt 13:36-43** (*Som när ogräset eldas upp skall det bli vid världens slut*)

Här förklaras liknelsen som vi läste i lördags. Med ogräset som planterades av människornas fiende menas nog *dårrepe* (på latin: *lolium temulentum*), ett ettårigt gräs som förr i världen var till stort besvär i sädesåkrar. Det var med dåtidens skördemetoder svårt att undvika att denna växts frukter, som är giftiga, maldes med i mjölet. Giftet gav yrsel och illamående. Växten är svår att skilja från vete så länge som frukten (som är mörk) inte har kommit fram. På Jesu tid sorterade man bort ogräset vid skörden, så gott man kunde. Fattiga fick elda med sådant avfall. Därför kastas det här i ”den brinnande ugnen” i v. 42. Då blev det till lite nytta i alla fall.

Igår läste vi om surdegen som fick hela kyrkans kropp att växa helt underbart. I dag påminns vi om att det även inom kyrkans ramar finns falska kristna, vargar i fårakläder (Matt 7:15), som måste plockas bort vid tidens slut så att Kristus kan låta kyrkan, sin brud, *träda fram till sig i härlighet utan minsta fläck eller skrynkla; helig och felfri*, som Paulus skriver (Ef 5:27). Att de förkastade ska gråta och skära tänder (v. 42) förstår man lätt. De rasar mot Gud, eftersom de var så säkra på att tillhöra den utvalda eliten som paradiset låg öppet för (jfr Matt 7:21 f; 25:44 f; Luk 13:26 f). De förledde människor och bröt mot lagen (v. 42). Därmed menas social obarmhärtighet och annat ont som Matteus beskriver i Jesu bergspredikan (Matt kap 5-7).

Vad är du och jag i kyrkan, när allt kommer omkring? Vete eller dårrepe?

Vill du gå in i livet, så håll budorden (Matt 19:16).

ONSDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Mos 34:29-35** (*När de såg Mose var de rädda för att komma nära honom*)

Du blir som den du umgås med. Mose levde med Gud och präglades av Guds strålgans. Något liknande berättas om helgon som kyrkoherden *Jean-Marie Vianney*. Den helige *padre Pio* försökte dölja sina *stigmata*, Kristi sårmärken, liksom Mose dolde sitt ansikte. **Det sanna ljuset** utgår från **Kristi** ansikte (jfr Matt 17:2; 2 Kor 4:6). Bara i det ljuset läser vi Skriften rätt, säger Paulus (2 Kor 3:12-18).

Evangelium: **Matt 13:44-46** (*Han säljer allt han äger och köper den*)

Det här med skatten var fiffigt gjort. Kanske för fiffigt – borde inte mannen ha låtit markägaren få veta den goda nyheten om den dolda rikedom och nöjt sig med hittelön? NEJ – i förrgår läste vi Matteus version av Ps 78:2, där han talar om *vad som har varit dolt sedan världens skapelse* (Matt 13:35), dvs. Gudsrikets hemligheter som Jesus uppenbarar. Vi har en skatt som världen inte vill veta av (Matt 21:42; Ps 118:22). För dig som tror är den en rikedom, du satsar allt för den. För andra är den en gammal låda som ska till tippen, ungefär som mormors bibel som ingen ids läsa i.

PärLAN är en förunderlig symbol. På en gång något runt, rent, lent och samtidigt något oändligt kostbart. Vad är den annat än **Kristi fullkomliga lära** som ger **evigt liv**? Enbart denna pärla är det värt att satsa allt för, t.o.m. det egna livet (martyriet). Bilden av den rastlöse, resande köpmannen ger dagdrömmar. Vad skulle du sälja allt för att få tag i? En fet husbil eller en båt att segla jorden runt i? Se, hur vi fuskar oss fram genom livet, byter, köper, säljer, alltid på jakt efter den förlorade smaken av paradiset. Men Gud själv är pärlan och han har kommit till oss i sin Son – *sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också* (Matt 6:33). Glöm jordiskt glitter som snabbt byter ägare och förlorar i värde! *Samla skatter i himlen, där varken mal eller mask förstör och inga tjuvar bryter sig in och stjälar* (Matt 6:20).

Sälj allt du har och ge åt de fattiga; då får du en skatt i himlen (Matt 19:21).

TORSDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Mos 40:16-21, 34-38** (*Molnskyn övertäckte uppenbarelsetältet och Herrens härlighet uppfyllde tabernaklet*)

Mose gör här allt *såsom Herren hade befallt Mose* (meningen upprepas sju gånger: v. 19, 21, 23, 25, 27, 29 och 32). Efteråt heter det: *Så fullbordade Mose arbetet* (v. 33). Att bygga kyrka är att härma *skapelsen* (jfr 1 Mos 2:1), ty världen ska vara ett tempel.

Evangelium: **Matt 13:47-53** (*De samlar den gode fisken i korgar och kastar bort den dåliga*)

Jesus berättar liknelser för att man ska *förstå*. Det vill Matteus betona. Kanske för att motverka möjliga missförstånd av orden i Mark 4:11-12 – de skulle kunna tolkas som att Gud medvetet ville undanhålla Jesu lära för den simpla hopen. Jesus menar nog snarare: de ser utan att se och hör utan att höra, därför att de är *förstockade*, inte för att Gud vill dölja något. Annars skulle Jesus ju anstränga sig för att *inte* bli förstådd – så kan Matteus inte se det. Lärjungarna i Matteus bok förstår Jesus (v. 51) – vilket för Matteus är en viktig förutsättning för att kunna ta emot budskapet och bevara det (jfr Matt 13:19, 23). Författaren motverkar det dåliga intryck apostlarna ger på läsarna i Markusevangeliet (t.ex. Mark 8:17-21; jfr varianten i Matt 16:12). Det kunde lätt leda till förakt för dem och

deras lära, vilket kunde missbrukas av sådana som ville ”vidareutveckla” tron efter eget huvud, t.ex. gnostiska kretsar.

Dagens liknelse handlar om kyrkan som fiskebåt, lite som i Joh 21:3 f, där det även dras in fiskar av alla sorter, alltså människor eller grupper av människor – 153 stycken. På kyrkbänken sitter både fula fiskar och fina, men först på domens dag ska sorteringen äga rum. De goda samlas i korgar (tunnor) för att bevaras (konserveras). Vill man veta exakt vilka fiskar Jesus tänkte på kan man än i dag längs Galileiska sjöns stränder få smakprov på vad sjön innehåller. De oätliga fiskarna kasseras – Jesus använder här bekymmerslöst ett tekniskt standarduttryck: de ska ”gråta och skära tänder” (v. 50) – de är inte kompatibla med himlen, helt enkelt.

V. 52 är en liknelse om att göra liknelser. Den välbärgade mannen är nog Matteus själv! Just han gillade ju att sammanväva både det gamla och det nya förbundet i Bibeln (jfr Matt 5:17-19; 9:17). Det nya fullkomnar, men avskaffar inte det gamla.

Jesus, tänk på mig när du kommer med ditt rike (Luk 23:42).

FREDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **3 Mos 23:1, 4-11, 15-16, 27, 34b-37** (*Dessa är Herrens högtider*)

Sol och måne (beräkningsgrunden för tidens indelning) fick vi för att mäta ut vår tillbedjan och gudsdyrkan i passande intervaller under året (1 Mos 1:14). Dina rutiner bör ordnas så att de harmonierar med kyrkoårets och veckans gudstjänster.

Evangelium: **Matt 13:54-58** (*Är det inte snickarens son? Varifrån har han då allt detta?*)

Jesu djupt obehagliga återseende med sin hemstad, som inte räknade honom för något, berättas på samma sätt hos Markus (Mark 6:1-6a). Lukas avslöjar dock mer: iskalla dispyter som nästan kostade Jesus livet (Luk 4:16-30).

Jesus kallas för ”snickarens son” (v. 55). Det grekiska ordet som används syftar på en grovarbetare, t.ex. byggare. Att Jesus skulle ha ”bröder” och ”systrar” förbryllar den som vet att kyrkan lär att Maria inte fick fler barn än Jesus, hon förblev jungfru för alltid, helt given åt Gud. Men i Bibelns värld kunde alla sorters släktingar kallas för bröder och systrar (så än i dag i Mellanösterns kulturer) (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 500; 510). Den **Jakob** som här kallas för ”broder” till Jesus kan vara ”Alfaios son” i Mark 3:18 (jfr Apg 1:13). ”Den yngre” kallas en Jakob i Mark 15:40, son till ”den andra Maria” (se även Matt 27:56). I motsvarande scen i Johannesevangeliet är hon syster till Jesu mor (Joh 19:25) och gift med Klopas (enligt den kristne skribenten Hegesippos från 100-talet en bror till Marias man). ”Herrens broder” Jakob här i v. 55 verkar vara den Jakob som Paulus kallar för apostel (Gal 1:19; jfr Mark 6:3). Om det är samma person på alla dessa

ställen, då är denne Jakob son till jungfru Marias släkting Maria och en man som alltså heter Alfaios eller Klopas. ”Brodern” **Judas** (v. 55; jfr Mark 6:3) kan vara den gode aposteln, ”Jakobs bror” i Luk 6:16 och Apg 1:13 (Bibel 2000 översätter visserligen med Jakobs ”son” i stället för ”bror” men båda varianter är möjliga). Det bör i så fall vara han som skrev Judasbrevet (se Judas brev, v. 1). De två övriga – **Simon** och **Josef** – går det inte att gissa om. De kom kanske aldrig till tro på Jesus. Sådana finns i varje släkt.

Förslag till fredagsoffer: Be korsvägen med tanke på kristna som förföljs just nu.

LÖRDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **3 Mos 25:1, 8-17** (*Under ett jubelår skall var och en återfå sin arvsbesittning*)

Vacker dröm eller verklighet? Levde det gamla gudsfolket någonsin upp till de sociala visioner vi ser här? Jesus kom med *nådens år* (Luk 4:19). Vår tids *jubelår* firades i början vart femtionde år, numera vart tjugofemte. Som *avlatsår* liknar det Israels utjämningsår.

Evangelium: **Matt 14:1-12** (*Herodes lät halshugga Johannes, sedan kom hans lärjungar och berättade det för Jesus*)

Den judiske historieskrivaren Josefus Flavius berättar också om Herodes Antipas mord på Döparen (*Ant. Jud.* 18:116-119), som ska ha ägt rum i borgen Machaeros, öster om Döda havet (kullen den låg på kan ännu ses). Möjligtvis ägde festen rum i borgen därför att Herodes var rädd för grannkungen, Aretas IV, vars dotter han var gift med men hade förskjutit för att kunna gifta sig med Herodias, som hade varit gift med en halvbror till honom. Ca år 28 flydde Herodias till honom i Galileen med dottern, som ca några år senare gifte sig med Filippus, Herodes Antipas halvbror. Mordet på Döparen bör alltså ha ägt rum någon gång mellan år 28 och 30. Det var klart politiskt motiverat: Herodes fruktade ett uppror från döparrörelsens sida (Jesus ställdes sedan inför Herodes i Luk 23:6-12). Ca år 36 bröt kriget mellan Herodes och den kränkte Aretas ut (Aretas nämns i övrigt i 2 Kor 11:32). Herodes förlorade eftersom han inte fick tillräckligt med trupper från romarna, som irriterades av hans onödiga krig. Folket såg nederlaget som ett straff från Gud för den fega avrättningen av Döparen.

När Herodias sedan fick Herodes att ansöka om samma kungavärdighet som hans far, Herodes den store, hade haft (han som ville döda Jesusbarnet), ledde intriger till att kejsaren i Rom förvisade Herodes till Gallien. Där levde han sedan i fattigdom – med Herodias. Dessa utombibliska fakta från dåtidens kändisvärld passar inte helt med evangelierna (se v. 17) men ger oss samma dystra bild. Vi ser att Johannes döparen gick under i maktelitens giftiga intriger. Jesus visste om alltihop och kunde räkna ut att något liknande skulle hända honom.

Låt mig inte få lust till onda ord och utföra gudlösa handlingar tillsammans med ogärningsmän. Deras läckerheter vill jag inte smaka (Ps 141:4).